

DÔVODOVÁ SPRÁVA

A. Všeobecná časť

Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky predkladá na Hospodársku a sociálnu radu Slovenskej republiky návrh zákona o poplatkoch za znečisťovanie ovzdušia (ďalej len „návrh zákona“).

Návrh zákona má za cieľ vytvoriť účinný ekonomický a motivačný nástroj na dosiahnutie cieľov stanovených v oblasti ochrany ovzdušia podľa princípu „znečisťovateľ platí“, tak ako to deklaruje Environmentálna Stratégia do roku 2030. Účelom návrhu zákona je nahradenie v súčasnosti platného zákona č. 401/1998 Z. z. o poplatkoch za znečisťovanie ovzdušia v znení neskorších predpisov, čo predstavuje aj jedno z prioritných opatrení Národného programu znižovania emisií, s cieľom znížiť emisie vybraných znečisťujúcich látok do roku 2030. Aktuálne platný zákon bol prijatý v roku 1998.

Počet spoplatnených znečisťujúcich látok sa zúži na šesť: TZL, SO₂, NO_x, CO, TOC a amoniak. Poplatky za znečisťovanie ovzdušia podľa teraz platného zákona sú neprimerane nízke a nezohľadňujú doterajšiu infláciu. Navrhovaná právna úprava zvyšuje sadzby základných poplatkov tak, aby ich výška reflektovala viac negatívne vplyvy vypúšťania znečisťujúcich látok do ovzdušia a vo vyššej miere motivovala znečisťovateľov ovzdušia k ďalšiemu znižovaniu emisií. Navrhuje sa postupné zvyšovanie sadzby poplatkov s tým, že v priebehu piatich rokov pomocou nábehového kompenzačného koeficientu sa poplatok zdvojnásobí a do roku 2030 sa znova zdvojnásobí. Následne od roku 2031 sa navrhuje každoročné navyšovanie poplatkov prispôbené výške inflácie.

Okrem aktualizácie výšky sadzieb za znečisťujúce látky a určenie nábehového kompenzačného koeficientu sa v návrhu zákona ďalej navrhuje zvýšenie hranice minimálnej sadzby pre vznik poplatkovej povinnosti, z doterajších 34 eur na 500 eur. Uvedeným opatrením sa zníži počet poplatníkov a dosiahne sa, že poplatky budú platiť významní znečisťovatelia ovzdušia.

Zároveň sa navrhuje upustenie od poplatku za oxid uhoľnatý (CO) pre zdroje znečisťovania ovzdušia zaradené do schémy obchodovania s emisnými kvótami skleníkových plynov, aby nedochádzalo k dvojitému spoplatňovaniu „fosílného uhlíka“ (za emisie CO z biomasy sa platí).

Súčasne platná legislatíva uprednostňuje zdroje znečisťovania ovzdušia využívajúce hneď uhlie so slovenským pôvodom v množstve nad 30 % ustanoveným osobitným poplatkovým režimom. Toto zvýhodňovanie sa ponecháva do konca roku 2023.

Ďalej sa navrhuje zrušenie osobitnej oznamovacej povinnosti, nakoľko za oznámenie bude považované oznámenie údajov o emisiách do Národného emisného informačného systému (NEIS). Pričom povinnosť oznamovať údaje o emisiách do NEIS z veľkých a stredných zdrojov znečisťovania ovzdušia pre všetky znečisťujúce látky podľa prílohy č. 2 vyhlášky Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 410/2012 Z. z., ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona o ovzduší v znení neskorších predpisov ostáva zachovaná.

Pôvodný zámer oslobodiť od poplatkovej povinnosti malé zdroje sa na základe zásadných pripomienok zmenil na právomoc miesta obcí, rozhodnúť všeobecne záväzným nariadením o zavedení poplatkov v danom meste či obci.

Navrhovanou právnou úpravou sa dosiahne posilnenie princípu „znečisťovateľ platí“, zníženie administratívnej záťaže jednak pre prevádzkovateľov malých zdrojov znečisťovania ovzdušia, ale aj pre úradníkov na obciach sa dosiahne významné zjednodušenie platenia poplatkov a žiadaný environmentálny prínos.

Návrh zákona predpokladá pozitívny vplyv na rozpočet verejnej správy, negatívny vplyv na podnikateľské prostredie a negatívny sociálny vplyv. Nepredpokladajú sa vplyvy na životné prostredie, vplyvy na manželstvo, rodičovstvo a rodinu, na informatizáciu spoločnosti a na služby verejnej správy pre občana.

Návrh zákona je v súlade s Ústavou Slovenskej republiky, ústavnými zákonmi a nálezmi Ústavného súdu Slovenskej republiky, medzinárodnými zmluvami a inými medzinárodnými dokumentami, ktorými je Slovenská republika viazaná, ako aj s právom Európskej únie.

B. Osobitná časť

K § 1

Predmetom úpravy sú poplatky za znečisťovanie ovzdušia

K § 2

Definujú sa subjekty, ktoré podliehajú poplatkovej povinnosti za znečisťovanie ovzdušia. Poplatok za znečisťovanie ovzdušia budú platiť prevádzkovatelia stredných a veľkých zdrojov znečisťovania ovzdušia. Obec má právomoc zaviesť poplatky pre malé zdroje všeobecne záväzným nariadením. Poplatky sa vzťahujú len na prevádzkovateľov zdrojov, ktoré sú právnickými osobami a fyzickými osobami oprávnenými na podnikanie.

K § 3

V ustanovení sa upravuje postup a spôsob výpočtu poplatku pre veľké a stredné zdroje znečisťovania ovzdušia, ktorý je podrobne uvedený v prílohe č. 2 návrhu zákona, pričom základný poplatok pre všetky znečisťujúce látky podliehajúce poplatkovej povinnosti vypustené do ovzdušia je uvedený v tabuľke č. 1 prílohy č. 2 a kompenzačný koeficient, ktorý sa uplatňuje podľa roku vypustenia emisií je uvedený v tabuľke č. 2.

V prípade, že veľký alebo stredný zdroj znečisťovania ovzdušia spadá pod obchodovanie s emisnými kvótami, poplatok za emisie oxidu uhoľnatého sa neurčuje, pričom uvedené neplatí pre spaľovanie biomasy a bioplynu. V prípade, že sú pre niektorú znečisťujúcu látku z veľkého alebo stredného zdroja znečisťovania ovzdušia určené odchylné hodnoty z emisných limitov podľa zákona č. 39/2013 Z. z. o integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania životného prostredia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, pri výpočte poplatku pre takúto znečisťujúcu látku sa použije aj koeficient odchylnej hodnoty $K_{OH} = 3$.

Zároveň sa ustanovuje, že poplatková povinnosť sa uplatňuje aj počas skúšobnej prevádzky zdroja a poplatok sa zaokrúhľuje na celé euro smerom dole. V ustanovení sa tiež upravuje

výpočet ročného poplatku prevádzkovateľa veľkého alebo stredného zdroja znečisťovania ovzdušia.

K § 4

Upravuje sa právomoc obci zaviesť poplatky pre vybrané malé zdroje a ustanovuje sa postup výpočtu poplatku pre vybrané malé zdroje. Obec môže taktiež rozhodnúť o oslobodení od poplatkov za malé zdroje vo vymenovaných prípadoch napr. školy, obecné a sociálne zariadenia.

K § 5

V ustanovení sa upravuje povinnosť prevádzkovateľov veľkých zdrojov a stredných zdrojov pravidelne elektronicky oznamovať príslušnému okresnému úradu údaje potrebné na určenie výšky poplatku a to podľa skutočností predchádzajúceho roku prostredníctvom zadania údajov ročnej evidencie do Národného emisného informačného systému (NEIS).

Zároveň je upravená oznamovacia povinnosť pri zmene prevádzkovateľa veľkého alebo stredného zdroja a pri zániku veľkého alebo stredného zdroja.

Prevádzkovatelia vybraných malých zdrojov, v obci ktorá si VZN ustanovila poplatkovú povinnosť, oznamujú údaje potrebné na výpočet poplatku písomne obci do 28. februára.

K § 6

V ustanovení sa upravuje zánik poplatkovej povinnosti, ktorý nastáva pre prevádzkovateľov veľkých a stredných zdrojov znečisťovania ovzdušia vtedy, ak vypočítaná výška ich ročného poplatku je menej ako 100 eur. Ďalej sú upravené spôsob a lehoty platenia poplatku v závislosti od výšky ročného poplatku. Zároveň sa upravuje postup pri platení poplatku pri zmene prevádzkovateľa veľkého alebo stredného zdroja a pri zániku veľkého alebo stredného zdroja.

K § 7

V ustanovení sa upravujú sankcie pri nesplnení oznamovacej povinnosti pri zmene prevádzkovateľa veľkého alebo stredného zdroja a pri zániku veľkého alebo stredného zdroja. Zároveň sa upravuje, že príjmom výnosov z pokút je Environmentálny fond.

V ustanovení sa ďalej upravujú pokuty za nesplnenie povinností malého zdroja. Pokuty uložené obcou sú príjmom obce.

K § 8

V ustanovení sa upravuje, že príjmom poplatkov za emisie z veľkých zdrojov a stredných zdrojov je Environmentálny fond. Príjmom poplatkov za malé zdroje je obec.

K § 9

V ustanovení sa upravuje postup v konaní pri vydávaní rozhodnutí o poplatkoch príslušnými orgánmi ochrany ovzdušia.

K § 10

Ustanovuje sa prechodné obdobie pre veľké a stredné zdroje, ktoré používajú hnedé uhlie majúce pôvod na území Slovenskej republiky v množstve nad 30 % ročnej spotreby na poplatky znečisťovanie vzdušia za emisie za roky 2022 a 2023.

K § 11

Nadobudnutím účinnosti zákona sa zrušuje zákon č. 401/1998 Z. z. o poplatkoch za znečisťovanie ovzdušia v znení neskorších predpisov.

K § 12

Ustanovuje sa dátum nadobudnutia účinnosti zákona, ktorým je 1. január 2023.

K prílohe č. 1

V prílohe je uvedený zoznam znečisťujúcich látok podliehajúcich poplatkovej povinnosti.

K prílohe č. 2

V prílohe sú uvedené výpočtové vzťahy a podrobný postup pre výpočet poplatku za znečisťujúcu látku z veľkého alebo stredného zdroja znečisťovania ovzdušia, výpočet poplatku za veľký alebo stredný zdroj, ako i výpočet ročného poplatku prevádzkovateľa veľkého alebo stredného zdroja.

V tabuľke č. 1 prílohy sú uvedené základné sadzby poplatkov pre jednotlivé znečisťujúce látky podliehajúce poplatkovej povinnosti.

V tabuľke č. 2 prílohy sú uvedené kompenzačné koeficienty pre znečisťujúce látky podliehajúce poplatkovej povinnosti. Kompenzačný koeficient je nastavený tak, aby sa prechodnom období od roku 2023 do 2027 (za emisie rokov 2022 až 2026) základné poplatky (sadzby) za jednotlivé znečisťujúce látky zdvojnásobili. V období od roku 2027 do roku 2030 kompenzačný koeficient znovu poplatkov do roku 2030 zdvojnásobí oproti roku 2026.

Od roku 2031 kompenzačný koeficient zohľadňuje mieru inflácie od roku 2030.

K prílohe č. 3

V prílohe č. 3 časti A je uvedený zoznam vybraných malých zdrojov, ktoré môže obec spoplatniť. V časti B sú uvedené údaje, ktoré prevádzkovateľ vybraného malého zdroja oznamuje obci a tiež je uvedený základný poplatok pre výpočet poplatku za vybrané malé zdroje.

V časti C je uvedený výpočet poplatku za vybraný malý zdroj a v časti D ročný poplatok prevádzkovateľa za vybrané malé zdroje prevádzkované v jednej obci.